

Titulació	Tipus	Curs
Ciències de l'Antiguitat	OT	4

Professor/a de contacte

Nom: Joan Pages Cebrian

Correu electrònic: joan.pages.cebrian@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

[PRÈVIA 1: aquesta guia docent fa un ús del llenguatge en el seu registre formal acadèmic segons els usos establerts, les convencions gramaticals i el sentit comú.]

[PRÈVIA 2: aquesta guia està redactada en català. Les versions castellana i anglesa són traduccions. En cas d'ambigüitat resultat de la traducció, sempre es tindrà en compte la literalitat de la versió original en català]

L'assignatura no pressuposa coneixements previs per part dels alumnes però serà convenient que ja estiguin familiaritzats amb els mites grecs a nivell bàsic. Es treballarà sobre documents en grec i, ocasionalment, en llatí, però se'n facilitarà la traducció perquè l'assignatura pugui ser seguida també per alumnes que no tinguin prou domini de les llengües antigues.

Objectius

La mitologia i la religió estan vinculades en les societats antigues d'una manera tan estreta que sovint és difícil destriar allò "religiós" d'allò "profà". La vida era mite i religió i les creences i ritus penetraven tots els àmbits de la vida privada i pública dels pobles antics. Grècia fou especialment prolífica en la creació d'un univers mitològic ric i complex que cal conèixer a fons si hom vol aprofundir en l'estudi dels textos grecs, la literatura, la història i la societat gregues, així com la filosofia i la política. Aquesta dimensió interdisciplinària és imprescindible per a una bona formació en Humanitats en general, i en Estudis Clàssics en particular. En els textos literaris grecs (i llatins), doncs, el mite, el culte i els ritus són omnipresents, fins a tal punt que és impossible assolir una capacitat escaient d'interpretació sense el coneixement de tot aquest marc de referències mítico-cultuals. D'altra banda, al llarg dels darrers cinquanta anys s'han fet avenços notables en aquest camp. Amb el concurs de disciplines diverses com l'antropologia, la psicologia i la sociologia la comprensió a què estem arribant del sentit del mite i el ritu grec i la seva incidència en l'individu, la família i la societat, fan d'aquesta disciplina una de les més atractives per a qualsevol estudiant que aspiri a un coneixement en profunditat que depassi l'enfocament tradicional, potser més atent a l'anècdota mitològica i a les seves diverses interpretacions simbòliques i iconogràfiques.

Ens proposem dos objectius generals:

1. Fer una reflexió a l'entorn del mite i la seva relació amb el ritual des de perspectives diverses.
2. Dur a terme una anàlisi crítica de documents textuais i iconogràfics.

Competències

- Comprendre i interpretar l'evolució de les societats antigues de la Mediterrània -des de la civilització egípcia fins el desmembrament de l'Imperi romà d'Occident- a partir de l'anàlisi de les realitats política, històrica, social, econòmica i lingüística.
- Expressar-se oralment i per escrit en el llenguatge específic de la història, de l'arqueologia i de la filologia, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar críticament les fonts antigues.
2. Aplicar els principis de la retòrica antiga al discurs oral i escrit en la llengua pròpia.
3. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
4. Elaborar un discurs organitzat i correcte, oralment i per escrit, en la llengua corresponent.
5. Establir relacions entre ciència, filosofia, art, religió, política.
6. Explicar les característiques principals de la idiosincràsia grega.

Continguts

BLOC I: GENERALITATS

1. Introducció al mite i la religió gregues
2. Els mites
3. Les pràctiques de culte. Els rituals. Tipologia ritual
4. Espais sagrats: santuaris.

BLOC II: LA RELIGIÓ OLÍMPICA

5. Introducció a la religió olímpica: déus, herois i altres divinitats
6. Zeus, Hera i herois relacionats
7. Posidó, Atena i herois relacionats
8. Apol·lo, Àrtemis i herois relacionats
9. Afrodita, Hermes i altres divinitats i herois relacionats.
10. Dionís i el dionisisme.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
-------	-------	------	--------------------------

Tipus: Dirigides

Exposició de temes d'acord amb la programació de l'assignatura	32	1,28	1, 3, 4, 5, 6
Participació en discussions	15	0,6	2
Tipus: Supervisades			
Exposició oral	14,5	0,58	1, 2, 5
Treball cooperatiu	15	0,6	1, 3
Tipus: Autònomes			
Lectura de bibliografia	25	1	3
Recerca de material	20	0,8	3

La metodologia docent d'aquesta assignatura consistirà a combinar les explicacions teòriques de cadascun dels temes amb comentaris de documents textuais i iconogràfics que serveixin per a il·lustrar i aplicar els coneixements adquirits i, el que és més important, per a conèixer les fonts d'aquests coneixements.

Al llarg del curs es facilitarà una selecció de textos per a treballar a classe. Se'n podran afegir altres de complementaris, en funció de les necessitats i els interessos dels estudiants.

Els alumnes hauran de llegir obligatòriament tres dels Himnes Homèrics: l'Himne a Demèter, l'Himne a Apol·lo i l'Himne a Afrodita. Els himnes seran també comentats a classe, amb participació dels alumnes, i la lectura i comentari s'avaluaran dins dels exàmens parcials.

Els alumnes, per grups de 2 o 3, triaran un tema d'entre els que es proposen en la llista adjunta i en faran un resum per escrit, una breu selecció de textos i imatges per comentar i una exposició a classe amb el mateix format de les classes ordinàries.

Proposta de temes per als treballs (els alumnes n'hauran de triar un, o bé proposar-ne un de diferent):

Cultes místics:

1. El mite d'Orfeu i l'Orfisme
2. Concepcions òrfiques: la immortalitat i transmigració de l'ànima
3. Cosmogonies òrfiques i la seva relació amb la Teogonia d'Hesíode
4. Cultes i iniciacions místiques: Eleusis, Cíbele, els Cabirs.
5. Dionís òrfic

Mites i cultes dels herois i divinitats menors

6. El mite i el culte a Pèlops
7. El culte a Hèracles i la seva relació amb alguns dels seus mites
8. Teseu: mite i culte
9. El culte a Aquil·les
10. Altres mites i cultes d'heroïnes: Atalanta, Deianira.

11. Ritus agraris: el culte a les nimfes i mites relacionats

12. El mite i el culte de Pan

Ritus de transició

13. Ritus del cicle de la vida: naixements, matrimoni, ritus funeraris
14. Iniciacions i ritus de pas.
15. Cultes fluvials.
16. L'agagé espartana (i/o cretesa).
17. Iniciació homoeròtica: els mites de Ganimedes i Pèlops
18. Ritus d'ambigüitat i identitat sexual: Ceneu, Tirèsias, Hermafrodit, Aquil·les a Esciros.

Mites i ritus de purificació

19. Concepcions d'impuresa i purificació. Ritus de purificació
20. Purificació en el mite: Els casos d'Odisseu i Orestes
21. Mites de sacrificis humans: Ifigènia
22. El boc expiatori (farmakós)
23. Katapontismós: Faetont, Hipòlit, Mirtil i Ino-Leucòtea, etc.
24. La fundació de colònies com a ritus de purificació.

ÚS DE LA IA

Aquesta assignatura permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) exclusivament en tasques de cerca bibliogràfica o cerca d'informació. Es poden contemplar altres situacions, sempre amb el vistiplau del professor/a.

L'estudiant ha de (i) identificar les parts que han estat generades amb IA; (ii) especificar les eines utilitzades; i (iii) incloure una reflexió crítica sobre com aquestes han influït en el procés i el resultat final de l'activitat.

La no transparència de l'ús de la IA en aquesta activitat avaluable es considerarà falta d'honestedat acadèmica i comporta que l'activitat s'avalui amb un 0 i no es pugui recuperar, o sancions majors en casos de gravetat."

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exposició oral	30	25,5	1,02	1, 2, 3, 4, 5, 6
primer examen parcial	35	1,5	0,06	1, 4, 6
segon examen parcial	35	1,5	0,06	1, 4, 6

AVALUACIÓ ORDINÀRIA

La qualificació final de l'assignatura serà la mitjana entre

- Exposició oral d'un tema preparat per l'alumne a partir de la llista facilitada en aquesta guia (30%)
- 1r examen parcial (35%)
- 2n examen parcial (35%)

És important que l'estudiant tingui en compte que l'avaluació contempla l'assistència regular a classe i la realització i el lliurament de les activitats proposades a classe en els terminis establerts. La no assistència continuada sense justificar i el fet de no lliurar les activitats dins del termini establert pressuposen la pèrdua del dret a l'avaluació continuada.

Es considerarà "No avaluable" l'alumne que no hagi realitzat cap de les proves escrites.

AVALUACIÓ ÚNICA

Constarà de tres activitats

- Exposició oral d'un tema preparat per l'alumne a partir de la llista facilitada en aquesta guia (30%)
- Examen teòric escrit sobre el temari (35%)
- Comentari escrit de dos textos (35%)

RECUPERACIÓ

Per participar a la recuperació l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total (AVALUACIÓ CONTINUADA) o bé lliurar totes les proves previstes (AVALUACIÓ ÚNICA).

L'estudiant podrà recuperar la nota corresponent als dos exàmens parcials i a l'exposició oral.

Si la nota d'alguna de les parts reavaluables és inferior a 3, caldrà recuperar-la, tot i que la nota mitjana de l'assignatura quedi aprovada.

La revaluació només es podrà fer en cas que els exàmens parcials o l'exposició oral estiguin suspesos i la nota mitjana de l'assignatura sigui inferior a un 5, o bé si alguna d'aquestes proves no s'ha pogut realitzar en el seu moment per un motiu que es pugui justificar amb un document oficial.

Només es podrà canviar una data d'una activitat d'avaluació si l'absència o la no entrega es pot justificar amb un document oficial.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o professora informará l'alumnat (Moodle) del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Bibliografia

[En negreta els manuals i obres de consulta especialment recomanats]

Himnes homèrics (lectura obligatòria, es citen tres edicions diferents):

Himnos homéricos, La batracomiomaquia. Biblioteca Clásica Gredos 8 ISBN: 9788424930448

Himnos homéricos: ed. José B. Torres. Madrid, Cátedra 2005.

Himnos Homéricos, edición bilingüe de Alberto Bernabé Pajares, Madrid: Abada 2017, 442 págs. ISBN: 978-84-1616-087-7

Diccionaris i obres de consulta

Aghion, Irène, et al. *Guía iconográfica de los héroes y dioses de la antigüedad*. Alianza, 1997.

Bonnefoy, Yves, and Centre national des lettres. *Dictionnaire des mythologies et des religions des sociétés traditionnelles et du monde antique*. Flammarion, 1981.

Grimal, Pierre. *Diccionario de mitología griega i romana*. Edicions de 1984, 2008.

Harrauer, Christine., Hunger Herbert. 2008. Diccionario de mitología griega y romana con referencia sobre la influencia de los temas y motivos antiguos en las artes plásticas, la literatura y la música de Occidente hasta la actualidad. Barcelona

LIMC = DD.AA. 1981-. *Lexicon iconographicum mythologiae classicae*. Zürich.

Ogden, Daniel. *A Companion to Greek Religion*. 1st ed., Blackwell Pub., 2007.

Olalla, Pedro. 2001. *Atlas mitológico de Grecia*. Atenes.

Price, Simon, and Emily Kearns. ***The Oxford Dictionary of Classical Myth and Religion***. Oxford University Press, 2004.

Roscher, Wilhelm. H. *Ausführliches lexikon der griechischen und römischen mythologie*. Georg Olms Verlag, 1977.

ThesCRA = Thesaurus cultus et rituum antiquorum Los Angeles-Basel 2004.

Woodward, Roger (ed.), *The Cambridge companion to greek mythology*. Cambridge.

Bibliografia general

Bernabé Pajares, Alberto. 2008. *Dioses, héroes y orígenes del mundo: lecturas de mitología*. Madrid.

Bremmer, Jan. 1994. *Greek religion*. Oxford.

Burkert, Walter. 1985. *Greek religion archaic and classical*. Oxford. (També en versió en castellà: *Religión griega arcaica y clásica*)

Buxton, Richard. 2004. *Todos los dioses de Grecia*. Madrid.

Buxton, Richard. 2000. *El Imaginario griego. Los contextos de la mitología*. Madrid.

Chirassi Colombo, Ileana. *La Religión griega: dioses, héroes, ritos y misterios*. Alianza Editorial, 2005.

Delattre, Charles. 2005. *Manuel de mythologie grecque*. Bréal.

Detienne, Marcel. *Transcrire les mythologies: tradition, écriture, historicité*. Albin Michel, 1994.

Detienne, Marcel. *Apollonle couteau à la main: une approche expérimentale du polythéisme grec*. Gallimard, 1998 (Cast:

Detienne, Marcel, y Mar Llinares García. *Apolo con el cuchillo en la mano: una aproximación experimental al politeísmo griego*. Akal, 2001.)

Detienne, Marcel, y Marco Aurelio Galmarini. *La Escritura de Orfeo*. Península, 1990.

Detienne, Marcel, y José Herrera. *La muerte de Dionisos*. Taurus, 1983.

Detienne, Marcel, y Marco Aurelio Galmarini. *La Invención de la mitología*. Península, 1985.

Detienne, Marcel, et al. *Los Jardines de Adonis: la mitología griega de los aromas*. Akal, 1983.

Díez de Velasco Abellán, Francisco P. 1998. *Lenguajes de la religión: mitos, símbolos e imágenes de la Grecia*. Madrid.

Eidinow, Esther, and Julia Kindt, editors. *The Oxford Handbook of Ancient Greek Religion*. Oxford University Press, 2015.

Ekroth, G. 2002: The Sacrificial Rituals of Greek Hero Cults in the Archaic to the Early Hellenistic Periods, *Kernos*, supl. 2, Lieja.

Gantz, Timothy. *Early Greek Myth: A Guide to Literary and Artistic Sources*. The Johns Hopkins University Press, 1993.

García Gual, Carlos. 2007. *Introducción a la mitología griega*. Madrid.

Gómez i Cardó, Pilar. 1997. *La Religió i els déus dels grecs*. Barcelona.

Graf, Fritz. ***Greek Mythology: An Introduction***. Johns Hopkins University Press, 1993.

Kirk, G. S., et al. Kirk, G. S. 1921- *Myth. Its meaning and functions in Ancient and other cultures*.

Castellà
El Mito: su significado y funciones en las distintas culturas. Primera edición, Barral editores, 1973.

Larson, Jennifer. 2007. *Ancient Greek cults : a guide*. New York.

Nilsson, Martin. 1980. *A History of Greek religion*. Westport.

Parker, Robert. 1996. *Athenian religion : a history*. Oxford.

Redondo, Jordi. 2006. *Introducció a la religió i la mitologiagregues*. València.

Rice, David G., and John E. Stambaugh. *Sources for the Study of Greek Religion*. Published by Scholars Press for the Society of Biblical Literature, 1979.

Vernant, Jean-Pierre, y Pierre Vidal-Naquet. *Mito y tragedia en la Grecia antigua*. 2002.

Vernant, Jean-Pierre. *Mythe et religion en Grèce ancienne*. Éditions du Seuil, 1990.

Vernant, J. P. 2000. *L'Univers, els déus, els homes*. Barcelona.

Programari

Moodle

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt